

Sygn. akt I CSK 3451/22

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko E. S. i G. S.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 listopada 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 12 stycznia 2022 r., sygn. akt I ACa 150/20,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej powódki do rozpoznania;

2. zasądza od powódki na rzecz pozwanych kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powód Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 12 stycznia 2022 r., którym oddalono jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 4 listopada 2019 r., wydanego w sprawie przeciwko E. S. i G. S. o zapłatę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Pozwany uzasadnia wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania występowaniem szeregu zagadnień prawnych oraz oczywistą zasadnością.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12 – nie publ.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu. Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, powinien sformułować to zagadnienie, wskazać na wyłaniające się poważne wątpliwości interpretacyjne, przytoczyć argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen i wykazać, że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie zarówno dla praktyki sądowej, jak i dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. np. postanowienie SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

Skarżący przedstawił Sądowi Najwyższemu następujące zagadnienia prawne:

1. Czy konsument, który w sposób trwały nie wywiązuje się ze swojego zobowiązania i nie wyraża woli spełnienia świadczenia w jakimkolwiek zakresie, w sytuacji gdy przedsiębiorca spełnił swoje świadczenie, może domagać się stwierdzenia nieważności umowy powołując się na istniejące w niej klauzule abuzywne?;
2. Czy stwierdzenie abuzywności postanowień umownych odwołujących się do kursów walut z tabel banku-kredytodawcy, w przypadku umowy kredytu waloryzowanego (indeksowanego) kursem waluty obcej, czyni niemożliwym dalsze wykonywanie umowy?;
3. Czy stwierdzenie abuzywności określonych postanowień umownych może skutkować uznaniem całej umowy za nieważną, w sytuacji gdy po wyeliminowaniu zakwestionowanych postanowień umowa nadal będzie zawierać w swej treści wszystkie przewidziane przepisami elementy przedmiotowo istotne, nadal będzie możliwa do wykonania i nadal prowadzić będzie do osiągnięcia założonego przez strony celu „gospodarczego”?

Przytoczone kwestie nie stanowią nowych, skomplikowanych problemów o charakterze prawnym. Przesłankami stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej są bowiem: brak indywidualnego uzgodnienia postanowienia umownego, jego sprzeczność z dobrymi obyczajami, rażące naruszenie interesów konsumenta. W przepisie tym zatem nie przewidziano uzależnienia orzeczenia w przedmiocie abuzywności od późniejszych zachowań i postaw stron. W szczególności w uchwale 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 roku, III CZP 29/17 oraz w wyroku TSUE z 20 września 2017 r., C-186/16, R. P. Andriciuc i in. przeciwko Banca Romaneasca SA wskazano już, że abuzywność postanowienia umownego zawsze jest oceniana na chwilę zawarcia umowy.

Z kolei kwestie przedstawione w kolejnych zagadnieniach zostały już wyczerpująco wyjaśnione w orzecznictwie SN i TSUE i obecnie nie wymagają dalszej analizy. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury w razie przyjęcia przez sąd, że po usunięciu klauzul uznanych za abuzywne umowa w dalszej części musi

pozostać nieważna, należy dać prymat woli konsumenta, aby nie doprowadzić do jego nieuzasadnionego pokrzywdzenia (zob. m.in. wyrok z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, w którym TSUE orzekł, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. W późniejszym wyroku z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, TSUE podkreślił jednak, że art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Pogląd ten TSUE podkreślił ostatnio w wyroku wydanym w połączonych sprawach C-80/21 – C-82/21, wskazując że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter nie całości warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz jedynie elementów tego warunku, które nadają mu nieuczciwy charakter, w związku z czym warunek ten pozostaje, po usunięciu takich elementów, częściowo skuteczny, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego. Kwestie były również przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego, w tym kwestie te były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, z 13 maja 2022 r. II CSKP 293/22, II CSKP 405/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, uchwała z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22).

W oparciu o przytoczone wyżej orzecznictwo TSUE rysuje się zatem zasada, zgodnie z którą w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej lub jej

fragmentu, w sytuacji gdy nie istnieje możliwość dalszego wykonywania umowy, nieważność powinna zostać orzeczona co do zasady. Jedyne wyjątki zachodziłyby, gdyby orzeczenie nieważności doprowadziło do pokrzywdzenia samego konsumenta. Aby jednak doszło do zastosowania tego wyjątku, sąd rozpoznający sprawę musiałby dojść do przekonania, że orzeczenie nieważności umowy w całości będzie prowadziło do pokrzywdzenia konsumenta, a jednocześnie konsument musiałby tę opinię podzielać. Element woli konsumenta ma bowiem decydujący wpływ, jedynie w sytuacji, w której sąd dążyłby do obalenia całości umowy.

Oczywistą zasadność skargi powód wiąże z naruszeniem szeregu przepisów postępowania, w tym przede wszystkim z dokonaniem przez Sąd II instancji oceny skuteczności wypowiedzenia umowy kredytu, co nie było przedmiotem rozważań Sądu I instancji. Zdaniem skarżącego doszło w ten sposób do naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania.

W ocenie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że model apelacji przewidziany w polskim prawie procesowym odpowiada modelowi apelacji pełnej, a jedynymi wyjątkami jest nierozpoznanie istoty sprawy lub nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.). Żadna z tych okoliczności nie zachodziła w niniejszej sprawie.

Z tej przyczyny Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zaś na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[as
a]